

TIESU EKSPERTU PADOME

Mūkusalas ielā 41b, Rīgā, LV-1004, tālrunis: 67063867, fakss: 67063860

e-pasts: tiesueksperti@ta.gov.lv

Rīgā

Tiesu ekspertu kandidātu apmācības programma

Personas psihiskā stāvokļa izpēte (specialitātes kods 25.01.)

(Apmācību programma - 116 akadēmiskās stundas (1 akadēmiskā stunda – 45 min.))

N r. p. k.	Tēmas nosaukums	Ilgums (akad.st undas)	Obligāti veicamo mācību ekspertīžu eksperta atzinumu skaits	Recenzējamo mācību ekspertīžu eksperta atzinumu skaits
1.	Vispārējie noteikumi 1.1. Tiesu psihiatriskās ekspertīzes (turpmāk – TPE) būtība; 1.2. TPE priekšmets, mērķis un uzdevumi, stacionārās un ambulatorās TPE; 1.3. TPE metodes un diagnostika; 1.4. Tiesu psihiatrijas eksperta darbība kompleksajās tiesu ekspertīzēs; 1.5. Ētika un deontoloģija tiesu psihiatrijā;	6		
2.	TPE atzinuma veidošana	4		
3.	TPE kriminālprocesā 3.1. Personu ar psihiskiem traucējumiem sabiedriskās bīstamības problēma; 3.2. Apsūdzētās un aizdomās turamās personas psihiskā stāvokļa izpēte; 3.3. Cietušās personas un liecinieka psihiskā stāvokļa izpētes juridiskā nozīme; 3.4. Pieskaitāmības un nepieskaitāmības filozofiski psiholoģiskie un tiesiskie pamati: 3.4.1. Nepieskaitāmības medicīniskie kritēriji; 3.4.2. Nepieskaitāmības juridiskie kritēriji; 3.4.3. Ierobežota pieskaitāmība; 3.4.4. Personu ar psihiskiem traucējumiem kriminālatbildība; 3.4.5. Kompetences jautājumi;	80	7	2

<p>3.5.Sieviešu agresijas izpausmju īpatnības un riska faktori dažādu nozoloģisku formu gadījumos;</p> <p>3.5.1. Ģimenē varmākotu sieviešu agresija;</p> <p>3.5.2. Mātes agresija pret bērnu;</p> <p>3.6.Nepilngadīgu personu TPE:</p> <p>3.6.1. Psihisko traucējumu izpausmes pusaudžiem (infantilisms, attīstības aizture, fantazēšana, pārvērtēšanas idejas, heboīds sindroms, uzvedības traucējumi);</p> <p>3.6.2. Atsevišķu nozoloģisku formu īpatnības (organiski personības traucējumi);</p> <p>3.6.3. Personības traucējumi, šizofrēnija, garīga atpalcība, adaptācijas traucējumi;</p> <p>3.6.4. Nepilngadīgu personu kompleksās tiesu ekspertīzes;</p> <p>3.7. TPE atsevišķu nozoloģisku formu un psihisku traucējumu gadījumos:</p> <p>3.7.1. Šizofrēnijas un hronisku murgu formēšanās patopsiholoģiskie aspekti un personas uzvedības formēšanās atkarība no to struktūras;</p> <p>3.7.2. Šizofrēnijas un šizofrēnisku traucējumu atpazīšana, eksperta vērtējums slimības remisijas un postpsihotiskās personības attīstības gadījumos;</p> <p>3.7.3. Šizofrēnijas pacientu sabiedriskā bīstamība;</p> <p>3.7.4. Organisku psihisku traucējumu progrediēnces kritēriji;</p> <p>3.7.5. Personības un uzvedības traucējumi kā organisku traucējumu vadošie simptomi;</p> <p>3.7.6. Organiskais psihosindroms un plānprātība;</p> <p>3.7.7. Apziņas traucējumi (grupas, izteiktības pakāpe);</p> <p>3.7.8. TPE epilepsijas gadījumā (paroksizmi ar krampjiem, paroksizmāli psihotiski traucējumi, neparoksizmāli psihiski traucējumi);</p> <p>3.7.9. TPE un personības traucējumi (psihopātiskas reakcijas, patoloģiska attīstība, sabiedriski bīstamu nodarījumu motivācija);</p> <p>3.7.10. Psihogēni (ar stresu saistīti traucējumi, to nozīme, izpausmes dažādos juridiskās situācijas etapos (disociatīvi stāvokļi,</p>			
--	--	--	--

	<p>endoformi stāvokļi, situatīva depresīva reakcija, psihopātiska līmeņa depresija);</p> <p>3.7.11. Garīga atpalcība. Klīnika, diagnostiskie kritēriji, intelekta, emociju un gribas traucējumu nozīme psihiskā stāvokļa izpētē un ekspertīzē. Smaguma pakāpes un tiesu psihiatriskais vērtējums;</p>			
4.	<p>Liecinieku un cietušo personu TPE veikšanas īpatnības un teorētiskie pamati</p> <p>4.1.Traucējumu etapi (afektogēnais, emocionāli kognitīvais, neirotikais);</p> <p>4.2.Psihogēna stāvokļa īpatnības mazgadīgam cietušajam saistībā ar bērna psihoseksuālo attīstību;</p> <p>4.3. Cietušā un liecinieka spēja liecināt un piedalīties izmeklēšanas darbībās. Saistība ar konstatētiem psihiskiem traucējumiem;</p> <p>4.4.Kaitējuma psihiskai veselībai smaguma pakāpes noteikšanas principi;</p> <p>4.5.Tiesu psihiatra kompetence kompleksā tiesu psihiatriskajā – tiesu medicīniskajā ekspertīzē;</p>	8		
5.	<p>Pēcnāves TPE kriminālprocesā</p> <p>5.1. Juridiskā nozīme;</p> <p>5.2. Veikšanas īpatnības, ekspertīzē risināmie jautājumi;</p>	2		
6.	<p>TPE civilprocesā</p> <p>6.1.Ekspertīzes juridiskie aspekti rīcībspējas noteikšanā;</p> <p>6.2. Ekspertīzes juridiskie aspekti mantisku darījumu apstrīdēšanā;</p> <p>6.3.Ekspertīzes būtība un izpētes uzdevumi, risinot jautājumu par vecāku aizgādības tiesībām uz bērnu. Nozoloģiskie kritēriji;</p> <p>6.4.Civilprocesa piemērošanas principi personām, kurām konstatē šizofrēniju, organiskus psihiskus traucējumus, plānprātību;</p> <p>6.5.TPE personām, kurām konstatē šizofrēniju, organiskus psihiskus traucējumus, plānprātību, kuras veikušas mantiskus darījumus;</p> <p>6.6. Pēcnāves TPE civilprocesā, ja psihiskie traucējumi ir saistībā ar smagām somatiskām slimībām, vai to sekas;</p>	10	3	2
7.	<p>Kompleksās tiesu psihiatriskās – tiesu psiholoģiskās ekspertīzes</p> <p>7.1.Psihiatra un psihologa kompetences jautājumi;</p>	6	5	1

7.2.Psihisko darbību funkcionāli strukturālās organizācijas vērtēšana;			
7.3.Aizsardzības mehānismu formas;			
Kopā:	116	15	5

Literatūra:

1. Medicīnas tehnoloģija: „Tiesu psihiatriskā ekspertīze”, <http://www.vsmtva.gov.lv/AML>.
2. Кудрявцев И.А. «Комплексная судебная психолого-психиатрическая экспертиза» М. 1999 .
3. Морозова М.Б. «Психические расстройства у несовершеннолетних – жертв сексуального насилия» / Дис. - док. мед. наук – М. 1999 .
4. Дмитриев А.С. и др. «Принципы проведения дифференциальной психофармакотерапии в период стационарной СПЭ» / Пособие для врачей – М. ГНЦ им. В.П.Сербского, 2000 .
5. Жариков М.М. и др. «Судебная психиатрия» Словарь-справочник – М. Норма 2000 .
6. Осколкова С.Н. «Некоторые вопросы психиатрического диагноза в конце XX века» / Материалы XII съезда психиатров России – М. 2000 .
7. Дмитриева Т.Б. «Агрессия и психическое здоровье». Юридический центр 2002 .
8. Усюкина М.В. «Психические расстройства при эпилепсии и их судебно-психиатрическая оценка. Автореф. дис. д-ра мед.наук М. 2001 .
9. Илейко В.Р. «Симуляция психических расстройств психопатическими личностями в судебно-психиатрической клинике» Автореф. дис. канд. мед. наук – М. 1992 .
10. Шостакович Б.В. «Симуляция» М. Зерцало 1997 .
11. Гурьева В.А. и др. «Клиническая и судебная психиатрия» М. Генезис 2001 .
12. Дмитриева Т.Б. и др. «Судебно-психиатрическая экспертиза в гражданском процессе» - М. 2000 .
13. Дмитриева Т.Б. и др. «Руководство по судебной психиатрии» - М. Медицина 2004 .
14. Gunn J., Taylor P. Forensic Psychiatry – Oxford. 1995 .
15. Holmberg G. Forensic psychiatric practice in the Nordic countries // Nord. J. Psychiatry 1997 .
16. Laks J, Werner J, de Miranda-Sá LS Jr. Forensic psychiatry and human rights throughout life: children, adolescents and the elderly. Rev Bras Psiquiatr 2006; 28(Suppl 2):S80-S85.
17. Palusci V, Palusci J. Screening tools for child sexual abuse. J Pediatr (Rio J) 2006; 82:409-410.
18. Hulme PA. Psychometric evaluation and comparison of three retrospective, multiitem measures of childhood sexual abuse. Child Abuse Negl 2007; 31:853-869.
19. Jones LM, Cross TP, Wash WA, Simone M. Do children's advocacy centers improve families' experiences of child sexual abuse investigations? Child Abuse Negl 2007; 31:1069-1085.

20. Pelisoli C, Teodoro MLM, Dell'Aglio DD. Intrafamilial sexual abuse victims' perception family: a case study. *Arquivos Brasileiros de Psicologia* 2007; 59:256-269. These authors suggest using instruments able to reflect the CSA victim's perceptions, and thus include the abused child's viewpoint rather than, as generally occurs, only the view offered by adult caregivers, which gives a partial understanding of CSA.
  21. Foote B, Smolin Y, Neft DI, Lipschitz D. Dissociative disorders and suicidality in psychiatric outpatients. *J Nerv Ment Dis* 2008; 196:29-36.
  22. Sack M, Lahmann C, Jaeger B, Henningsen P. Trauma prevalence and somatoform symptoms: are there specific somatoform symptoms related to traumatic experiences? *J Nerv Ment Dis* 2007; 195:928-933.
  23. Giesbrecht T, Merckelbach H, Geraerts E. The dissociative experiences taxon is related to fantasy proneness. *J Nerv Ment Dis* 2007; 195:769-772.
  24. Lysaker PH, Salyers MP. Anxiety symptoms in schizophrenia spectrum disorders: associations with social function, positive and negative symptoms, hope and trauma history. *Acta Psychiatr Scand* 2007; 116:290-298.
  25. Ronis ST, Borduin CM. Individual, family, peer, and academic characteristics of male juvenile sexual offenders. *J Abnorm Child Psychol* 2007; 35:153-163.
  26. Trent M, Clum G, Roche KM. Sexual victimization and reproductive health outcomes in urban youth. *Ambul Pediatr* 2007; 7:313-316.
  27. Wagner AW, Rizvi SL, Harned MS. Applications of dialectical behavior therapy to the treatment of complex trauma-related problems: when one case formulation does not fit all. *J Trauma Stress* 2007; 20:391-400.
  28. Reingold AA, Campbell C, Self-Brown S, *et al.* Prevention of child sexual abuse: evaluation of a community media campaign. *Child Maltreat* 2007; 12:352-363.
-
29. By Robert I. Simon, Liza H. Gold *The American Psychiatric Publishing textbook of forensic psychiatry*, 2004, <http://books.google.com/books?id=zNuT2ZJvRvsC&printsec=frontcover&dq=forensic+psychiatry&cd=7#v=onepage&q=&f=false>
  30. By Stuart H. James, Jon J. Nordby. *Forensic science: an introduction to scientific and investigative techniques*, 2005, http://books.google.com/books?id=KMfs_ezuWdMC&pg=PA600&dq=forensic+psychiatry&lr=&cd=20#v=onepage&q=forensic%20psychiatry&f=false
  31. By Marc Galanter, Herbert D. Kleber *The American Psychiatric Publishing textbook of substance abuse treatment*, 2008, <http://books.google.com/books?id=6wdJgejlQzYC&pg=PT709&dq=forensic+psychiatry&lr=&cd=40#v=onepage&q=forensic%20psychiatry&f=false>
  32. By Robert I. Simon, Liza H. Gold *Study Guide to Forensic Psychiatry*, 2006, <http://books.google.com/books?id=x7EMOGYSxioC&printsec=frontcover&dq=forensic+psychiatry&lr=&cd=43#v=onepage&q=&f=false>
  33. By Raymond C. Browne. *Forensic Psychiatry Research Trends*, 2006, <http://books.google.com/books?id=YldyY0x76bIC&printsec=frontcover&dq=forensic+psychiatry&lr=&cd=44#v=onepage&q=&f=false>

34. By Thomas G. Gutheil, Robert I. Simon. Mastering forensic psychiatric practice: advanced strategies for the expert witness, 2002, <http://books.google.com/books?id=IwfYIw7W9UkC&printsec=frontcover&dq=forensic+psychiatry&lr=&cd=49#v=onepage&q=forensic%20psychiatry&f=false>
35. By Fritz Thenor. Forensic psychiatry: study guide questions and answers, 1997, <http://books.google.com/books?id=zRA3AAAACAAJ&dq=forensic+psychiatry&lr=&cd=66>
36. Jairo Werner; Maria Cristina Milanez Werner. Child Sexual Abuse in Clinical and Forensic Psychiatry: A Review of Recent Literature, 2008, <http://www.medscape.com/viewarticle/581735>
37. JULIO ARBOLEDA-FLÓREZ Forensic psychiatry: contemporary scope, challenges and controversies World Psychiatry, 2006, <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1525122/?tool=pmcentrez>
38. Nedopil N., Crim Behav Ment Health. The role of forensic psychiatry in mental health systems in Europe, 2009;19(4):224-34., <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/19266477?ordinalpos=1&itool=PPMCLayout.PPMCAAppController.PPMCArticlePage.PPMCPubmedRA&linkpos=1>

Tiesu ekspertu padomes priekšsēdētāja

M. Čentoricka

Apstiprināta 2010. gada 10. februārī
Tiesu ekspertu padomes sēdē
protokols Nr.16